כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח



בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת אמור ■ ג' אייר ה'תשפ"ב ■ 04.05.2022 ■ גליון מס' 682

קידוש השם

/ הרב יעקב הלוי פילבר

"קידוש השם" כפי שהוא שגור בלשון העם וכן צרוב בתודעת הציבור הוא קשור עם המוות, וכך מפרש ספר החינוך [מצוה רצו] את הכתוב בפרשתנו: "ונקדשתי בתוך בני ישראל" - "שנצטווינו לקדש את השם . . . כלומר, שנמסור נפשנו למות על קיום מצות הדת". והוסיף שם ספר החינוך והסביר: "כבר קיבלו חז"ל שלא נאמר מקרא זה בכל ענין ועבירה, ומפי הקבלה אנו חיים בכל דברי התורה, ובפירוש אמרו ז"ל: כי שלש מצות הן שחייב האדם שייהרג ואל יעבור בהן לעולם, והן: עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות דמים". ומדבריו משמע כאילו קידוש־השם קשור למות ולשלש העבירות בלבד, אבל מפשוטו של מקרא ומסמיכות הכתובים: "ושמרתם את מצוותי ועשיתם אותם" להמשך: "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" למדים אנו שקידוש השם וחלילה חילולו קשורים לכל התורה כולה, ולא רק למותו של האדם אלא בעיקר גם בחייו.

וכך מובא בתנא־דבי־אליהו־רבה [פ' כח]: "ואהבת את ה' אלקיך - שאתה תהא מאהב שם שמים על הבריות, שתהא יודע דברי תורה, תהא קורא ושונה בדברי תורה, ותהא משאך ומתנך עם בני אדם באמונה, כדי שיהיו הבריות הרואים אותך יאמרו: אשרי פלוני שלמד תורה, כמה נאים מעשים שלו, כמה יפים דרכיו, אוי לו למי שלא למד תורה, העבודה שאנחנו גם כן נלמוד תורה ונלמד לבנינו תורה, ונמצא שם שמים מתקדש על ידו ועליו הכתוב אומר: 'ישראל אשר בך אתפאר'. אבל בזמן שאדם קורא ושונה בדברי תורה, ואין משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הן אומרים עליו: ראו איש פלוני שלמד תורה, כמה רעים מעשיו, כמה מכוערים דרכיו, העבודה שלא נלמוד תורה ולא נלמד את בנינו תורה, ונמצא שם שמים מתחלל על ידו, ועליו הכתוב אומר: 'ויחללו את שם קדשי, באמור להם עם ה' אלה ומארצו יצאו' - ולא ניתנה התורה אלא על מנת לקדש שמו הגדול".

קידוש השם וחלילה חילולו אינם מצטמצמים ביחסים שבין אדם לאדם בתוך כנסת ישראל בלבד, אלא הם חלים גם ביחסי ישראל עם אומות העולם גם בהם יש משום קידוש השם או חלילה חילולו: אבות האומה נחשבו למקדשי שם שמים מפני התנהגות המופת שלהם כלפי הנכרים, "אברהם אבינו בשעה שיצא להרוג את המלכים, בחזירתו יצא מלך סדום לקראתו, והיה כמדומה למלך סדום שאברהם לא יחזיר כלום, והיה מבקש ואומר לו לאברהם: בבקשה ממך, 'תן לי הנפש והרכוש קח לך' מיד 'ויאמר אברהם . . . הרמותי ידי אל ה' . . . אם מחוט ועד שרוך נעל. . .'. כבר נשבעתי שלא אקח כלום. באותה שעה קידש אברהם את שמו של הקב"ה, ועמד והחזיר את כל רכוש סדום ועמורה". [שם, פ' כה] ולעומת זאת מסבירה הגמרא מדוע נמנע יהושע מלהכות את הגבעונים? מפני שבועת הנשיאים. ושואלת הגמרא: האם חלה עליהם השבועה כלל והרי כיון שאמרו להם 'מארץ רחוקה באנו', ולא באו, כיון ששיקרו לא חלה עליהם שבועה כלל. אלא מדוע לא הרגום? משום קדושת השם. ואין כוונת הגמרא שעל ישראל לכלכל מעשיהם כדי להיראות יפה בעיני הגויים, אלא שעליהם לקיים התחייבות שקבלו על עצמם, גם אם הגויים מצדם השיגו את ההתחייבות במרמה. מצות קידוש השם שהיא מהמצוות החשובות והיסודיות ביותר, יש לה בתקופתנו חשיבות נוספת, במיוחד כשחלקים לא מבוטלים בחברה הישראלית של עכשיו עומדים בפני אובדן דרך, מגששים באפילה ומבקשים תשובה יהודית למסגרת החיים שלהם, יש בכל מעשה או מחדל של הציבוריות הדתית ככלל וכל אדם דתי כפרט, משום קידוש השם או חלילה חילולו, על כן שומה עלינו לדקדק יותר במעשינו ולבדוק אותם לא רק לגופם, אלא גם לפי ההשלכה שלהם על כלל הציבור בישראל. ■

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ספירת העומר
ככלה הממתינה בערגה לקראת יום כלולותיה וסופרת בדריכות את...
המשך בעמ' 2

לאמו ולאביו
בתחילת פרשת אמור, מבקש הקב"ה ממשה רבינו להזהיר את הכהנים...
המשך בעמ' 3

סגולה לישועה
מובא בשם צדיקים שמי שמקפיד על מצוות סעודת מלווה מלכה עם...
המשך בעמ' 4

שו"ת קיץ
תספורת לנשים בימי ספירת העומר
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
שלא נהגו כבוד זה בזה / סיפור מדהים
סיפר ר' ישראל אהרן קלצקין, אחיו של הרב דוד קלצקין ראש הדגל של...
המשך בעמ' 6

שביבים
- *מעשה בנקניקיה*
- *לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי קָהּ [הלל]*
- *מוהל במכנסיים קצרות*
- *אלוקי אבי ואדוממנו.*
- *עזדתני ונחמתני*

המשך בעמ' 9

מעלת קדושת הכהנים
"אמור אל הכהנים... ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" מבאר רבינו...
המשך בעמ' 11

מצפון תימן לארץ ישראל
הרב דוד צדוק הלוי נולד באדר תרמ"ה [1885] בעיר אלהג'ר...
המשך בעמ' 12

ספירת העומר

/ הרב יהודה רובן שליט"א

ככלה הממתינה בערגה לקראת יום כלולותיה וסופרת בדריכות את השבועות ואת הימים שעדיין נותרו עד ליומה הגדול, כך מתכוננת כנסת ישראל - הכלה, לקראת יום נישואיה עם החתן - הבורא.

בדפי ההיסטוריה הלא-רחוקה מוצאים אנו לא אחת תופעה של עם המשתחרר מכבלי שעבוד זר וזוכה לעצמאות. הכמיהה הממושכת לשחרור והתקווה לעצמאות מפנות את מקומן לחגיגת שכרון חושים המוני עם התגשמות החלום. המשוחררים חפצים לטעום את טעם החירות עד תום, ומנהיגיהם נתקלים בקושי להשתלט עליהם. כדי למנוע מצב כזה, יש להכין קודם השחרור מצע שלטוני מדוקדק, שחוקיו יהיו תקפים מיד עם השחרור, כדי שתקופת המעבר לא תיהפך לאנדרלמוסיה חסרת תקנה. ביציאת מצרים היה המצב שונה. לא היתה כל אפשרות להקדים ולתכנן מראש את היציאה לחירות. לא הוכנו כל חוקים אנושיים ולא נבנה משטר ממשלתי. בבת אחת, ללא כל הודעה מוקדמת, ניתן האות ליציאה. עם ישראל עוד לא עיכל את המציאות החדשה, וכבר בישר לו משה שהיציאה לחירות עדיין לא הושלמה. עתידים אתם בתוך מספר שבועות לקבל את החוקה החדשה. חוקה זו לא תתקבל על ידי נציגי העם, אלא תינתן ישר מן השמים, ועד שתינתן, תצטרכו לספור את הימים לקראתה! הספירה תגן עליכם מפני העייפות המכרסמת בלב כל מי מכם המדמה שעם חירותו מעול זרים כבר הושגה מטרתו העליונה. הספירה היא ריענון של שאיפת הגאולים לבל יסתפקו במינימום שהושג, אלא ימשיכו לחלום, ללחום ולהיאבק על המקסימום!

להיאבק על התפתחותו הרוחנית של העם, על העלאת איכותו המוסרית. רק כך יגיע העם אל האושר הנכסף.

הספירה הזו תקרב אתכם למעמד מתן תורה לא רק מבחינת הזמן, אלא בעיקר מבחינה נפשית, ולא רק אז במדבר, כי אם בכל דור ודור.

בדומה לאסיר הסופר בכיליון עיניים את הימים עד ליום שחרורו, כך תספרו את הימים עד ליום שבו תזכו לעבוד את האלוקים למרגלות ההר. בספירה זו תמתחו גשר בן 49 פסיעות בין חג פסח לשבועות. הספירה תאחד אתכם ותלמד אתכם שאין להפריד בין גאולה גשמית, ארצית, לבין גאולה רוחנית. אין הראשונה קיימת בלעדי רעותה. עצם קיומה של הגאולה המדינית נתון בסכנה אם יראו הגאולים במסגרת החומרית גרידא את תכליתה הסופית, את חזות הכול. מהפכות רבות שקעו בעקבות עייפות גיבוריהן - אלו שהאמינו כי הגיעו לסוף הדרך, ואין עוד אל מה לשאוף.

יציבותן של מדינות רבות שזכו ביום מן הימים לעצמאות, התערערה כאשר התברר שהמטרה האחרונה שנותרה למשחררים היא מאבק עקוב מדם על השלטון. שום חזון, שום ייעוד לא הונח ביסודו של שחרור זה, והוא קרס!

ועוד טובה יש לה לספירה... שהיא באה ללמד אתכם ולהנחיל לכם את ערך הזמן!

ימי הספירה מהווים ימי הכנה לקראת יום כלולות העם הממשמש ובא.

ככלה הממתינה בערגה לקראת יום כלולותיה וסופרת בדריכות את השבועות ואת הימים שעדיין נותרו עד ליומה הגדול, כך מתכוננת כנסת ישראל - הכלה, לקראת יום נישואיה עם החתן - הבורא. בציפייה היא סופרת, בהתרגשות, בהכנה עמוסה!

כיוון שהימים הם ימי הכנה לקבלת התורה, כיוון שהם יקרים מפז, וניתן להשיג בהם אוצרות רוחניים נצחיים, ייחדה אותם התורה וציוותה לספור אותם אחד לאחד. זאת כדי לייקר בעיננו את המתנה הנפלאה, את התורה, את ערכו של היום, לנצלו היטב ולהשקיע בו השקעות שתישמרנה לנצח.

כך שנו חכמים במדרש: "'שבע שבתות תמימות' - אימתי הן תמימות? בזמן שישראל עושים רצונו של מקום". לתמימות שמגדירה התורה משמעות כפולה: על השבועות להיות תמימים, וגם על עם ישראל, הסופרים, להיות תמימים.

מצויים שני סוגים של לוחות שנה. האחד הוא הלוח אשר מדי יום אתה תולש בו דף, משליך לסל וחסל. השני הוא שבועי, בעל שבע משבצות, אשר כל יום בו מותיר מקום לרישומים חדשים.

כאשר תמה השנה, בולט השוני שבין הלוחות. בעוד הלוח הראשון יישאר חסר דפים, ייראה השני במלוא עוביו. אם אכן השכילו לרשום בו דברי טעם, הריהו נחשב לספר מלא עניין.

חייו של האדם משולים ללוח שנה. יש התולש מהם דף אחר דף, עד שלא נותר עוד מה לתלוש. ויש המבין את חשיבותם של דפי חייו וממלא אותם בתוכן עד תום. גם ברבות השנים אין לו כל סיבה להתבייש בהם, והם מהווים בעבורו ספר יקר ערך.

שבע השבתות המובילות לקראת מתן תורה צריכות להיות תמימות. לא נספור את הימים בסדר יורד, באופן שבו יחסרו הימים. כלומר, להחסיר מדי יום מהמניין. צורה זו של תלישת דפים מהלוח לא תוכל לקרבנו להר סיני. נדרש מאיתנו ניצול של היום הזה עד תום, ולכן ציוותה התורה לספור כל יום ביומו את מקומו בתהליך הציפיה, בימים ובשבועות. כל יום מתווסף יום, עד להגיענו למנין הארבעים ותשע לפני חג השבועות.

רק בהוספת עוד יום מלא תוכן ושבוע נוסף גדוש משמעות, ניתן לגשת בחג ולקבל את המתנה הגדולה מן השמים.

לאמו ולאביו

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי הכ"מ, רות ב"ר חיים יהודה ע"ה

בתחילת פרשת אמור, מבקש הקב"ה ממשה רבינו להזהיר את הכהנים - שלא להטמא לנפש אדם. זולת משבעת הקרובים לו ביותר - אשתו, אמו, אביו, בנו, בתו, אחיו וכן אחותו שאינה נשואה לאיש, והיא בתולה[1].

שבעת קרובי האדם הובאו בסדר מיוחד, כפי קרבתו ושייכותו של האדם אליהם. ועל פי זה גם מלמדת אותנו התורה, מי הם קרוביו של האדם - בדעת ובמעשה.

ראשונת הקרובות לאדם - זו אשתו. כשהתורה מתייחסת אליה כאן - כ**שארו** של הבעל[2], הקרובה אליו. וזאת משום שהאשה היא הגורמת ל'שאר בשרו' של הבעל, בהולדת צאצאיו אחריו. ולולי זאת, לא יזכה האדם לשארית אחריו. ובנוסף לכך, האשה גם **קרובה** אל האיש. דווקא בגלל היותה חיצונית לאדם, עד לזמן התקשרותם יחדיו בברית הנישואין. ולאחר הקמת ביתם, מתקרבת האשה אל האדם. ויודעת את אשר על לבו של בעלה, לתת לו את הנצרך.

ובפטירתה ל"ע של האשה, חסר האדם את הקרובה לו ביותר. ולכן התורה מצווה אותו שיתעסק בקבורתה ויטמא לה - כמצווה[3]. ובכך ישמור על קדושת כהונתו, דווקא בהיטמאותו לה. שלולי היא - לא יהיו לו כהנים ממשיכים אחריו. כך שהיא בעצם הגורמת, להגדלת קדושת הכהונה והרחבת המשפחה כולה.

לכל כהן באשר הוא, שמורה אשה הראויה לו - וזה בבחירתו לשאת את האשה. ולכן היא הראשונה מבין קרובי הכהן, להם הוא מצווה להטמא.

לאחר האשה - הקרובים הבאים הם הורי הכהן. אך יתכן מצב שלכהן אין כלל הורים, כדוגמת אסתר המלכה[4]. ולכן הם נמצאים גם כן, רק לאחר קרבת האשה.

התורה בוחרת להדגיש את קרבת האם, טרם קרבת האב. למרות שאביו של אדם - נחשב כחביב עליו וכרעהו אשר כנפשו[5]. וזאת משום שקרבת האם לכהן, הינה ברורה יותר הלכתית - שכן בוודאי זוהי אמו מולידתו. ואילו האב נחשב ככזה, על סמך חזקה.

ובנוסף לכל זאת, האמא משדלת את האדם בדברים[6]. והיא גם היודעת לנחמו - בכל דבר ועניין, 'כאיש אשר אמו תנחמנו'[7]. ולכן קרוב אליה האדם בדעת, וכל עוד היא נמצאת - כרוך הוא אצלה. ולאחר פטירתה, מתנחם האדם אצל אשתו[8]. ולכן גם התורה כתבה את האשה רק ברמז - לשארו הקרוב אליו. שלעיתים אין לכהן אשה כלל, באם בחר בזאת. אך את כבוד הוריו עליו לשמר, גם לאחר פטירתם[9].

ובפטירת האם ל"ע, חסר האדם את המנחמת הגדולה. ואבלותו היא קודרת, 'כאבל אם קודר'[10]. שכן הבן מכיר בטובת האם עמו, בהכנת צרכיו הגשמיים[11]. ובאבדתה לאדם, רק האשה מסוגלת למלא זאת - בדאגתה לצרכי בעלה.

יחד עם זאת מבקשת התורה ללמד את האדם, מהי 'דרכו של הארץ' באבידת קרוביו, ל"ע. שכן אין אשה מתה אלא לבעלה[12] - וזו המכה הקשה מכולם, בפטירת קרוביו של האדם. הדבר הבא בו מרגיש האדם ביותר את החוסר הוא - בפטירת האם. ואח"כ אביו, ילדיו, אחיו ואחותו הבתולה.

וכך ארע עם אבותינו - אברהם, יצחק ויעקב. שנשותיהן - שרה, רבקה, רחל ולאה מתו לפניהם. וכל אב גם, מתה עליו אמו לפני אביו. ומהם גם למדנו על נחמת האשה, אחרי פטירת האם.

האדם הקרוב אח"כ לכהן - הינו אביו מולידו. שהפך אותו לכהן, בעצם הולדתו לו. וכך למרות אובדן האב, זוכה הכהן בירושתו - הגשמית והרוחנית. וגם האבלות מתובלת בברכת דיין האמת, יחד עם שהחיינו או הטוב והמטיב - על הזכייה בירושה[13]. ולכן האבל על פטירת אב הינו 'קל' יותר, מאבלות על מות אשה או אם.

אחרי שלושת הקרובים ביותר לאדם, ישנם עוד ארבעה קרובים עליהם יש להתאבל ולהם להיטמא. ראשונים הם הבן והבת, שנולדו מהאדם עצמו. ובאבדתם חלילה לאדם, נחשב הוא כשכול[14].

אחריהם בדרגת הרגשת החוסר, נמצא אחיו של האדם. הנחשב כ'חצי בשרו'[15], וכך גם אחותו. וכאשר האדם מכיר את אחיו, לבו יוצא עליו. כדרך שלא יכל יוסף להתאפק, כששמע מאחיו בנימין - על החוסר שהיה לו בהעדר יוסף עמו[16].

אך שונה היא אחותו של האדם, לאחר נישואיה לאיש. שכן הקרבה נשארת אמנם, מ'שאר הבשר'. אך הדעות מתרחקות, עקב היותה לאיש. ואמנם הכהן אכן מצווה להתאבל על אחותו, אך אם היא נשואה לאיש - אין הוא רשאי להיטמא לה. שכעת יש מי שמטפל בקבורתה, ואל לו לכהן להתעסק בכך.

ואמנם בהעדר מי שיטפל בה, היא כמת מצווה. ואף כהן גדול שקבל עליו נזירות, או שהולך לקיים מצווה - חייב להיטמא לה[17].

ובאבדן חלילה של מי מקרוביו - יקומו כל בניו ובנותיו לנחמו. ויבוא בעל הנחמות ימחה דמעותינו וינחמנו בכפליים - בבניין ציון וירושלים[18].

1 - כי אם לשארו הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו. ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא - ויקרא כא, ב- ג

2 - **כי אם לשארו** (ת"כ) אין שארו אלא אשתו - רש"י שם, ב

3 - הציווי שנצטווינו שיתטמאו הכהנים לקרובים הנזכרים בתורה. שכן מאחר שמנעם הכתוב מלהתטמא למת בלבד, כדי לכבדם, והתיר להם להתטמא לקרובים, היה אפשר לחשוב שזה תלוי ברצונם ושזו רשות בלבד. רוצה - יתטמא, אינו רוצה - אל יתטמא. לפיכך הטיל עליהם את זה וחייבם בחיוב, והוא אמרו יתעלה "לה יטמא" (ויקרא כא, ג), כלומר לאחותו. ולשון ספרא, "לה יטמא" - מצווה. לא רצה להיטמא, מטמאין אותו על כרחו. ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ולא רצה להיטמא לה, ודחפוהו חכמים וטמאוהו על כרחו - רמב"ם ספר המצוות, מצווה עשה לז

4 - ובמות אביה ואמה - שאמה מתה בלידתה, ואביה מת לפני כן בזמן ההריון.

5 - וערך אשר כנפשך זה אביך, פירש לך הכתוב את החביבין לך ק"ו לאחרים - רש"י דברים יג, ז

6 - ובכבוד הקדים אב לאם לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים - רש"י ויקרא יט, ג

7 - כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם ובירושלם תנחמו - ישעיהו סו, יג

8 - **אחרי אמו** דרך ארץ כל זמן שאמו של אדם קיימת כרוך הוא אצלה ומשמתה הוא מתנחם באשתו - רש"י בראשית כד, סז

9 - מכבדו בחייו ומכבדו במותו - קידושין לא:

10 - כרע כאח לי התהלכתי **כאבל אם קדר שחותי** - תהלים לה, יד

11 - כי אבלות האב, יש לבן קצת נחמה בשמחתו על ירושתו. אבל אבדת האם היא בלא שום נחמה. ולדעתי, במה שנמשכתי לפרש המזמור בענין הגלות, יחס צרתו עליהם ועל אבדתם כ**אבל אם**, כלומר שאנו מכירין בהם החסד שמכיר הבן הטוב לאם. כי הבן מכיר לאם הכנת חמרו והשלמת צורך גופו. ולאב, הכנת צורתו והשלמת צורך נפשו - ר' מנחם המאירי, שם

12 - תנא אין איש מת אלא לאשתו ואין אשה מתה אלא לבעלה אין איש מת אלא לאשתו שנאמר (רות א, ג) 'ויומת אלימלך איש נעמי'. ואין אשה מתה אלא לבעלה שנאמר (בראשית מח, ז) 'ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל' - סנהדרין, כב:

13 - מת אביו מברך דיין האמת, היה לו ממון שיורשו אם אין לו אחים מברך גם כן שהחיינו, ואם יש לו אחים במקום שהחיינו מברך הטוב והמטיב - שו"ע אורח חיים רכג, ס"ב

14 - **אתי שכלתם** כל מי שבניו אבודים קרוי שכול - רש"י בראשית מב, לו

15 - **אשר בצאתו מרחם אמו** אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חצי בשרו חצי בשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל חצי בשרנו כענין שנאמר (בראשית לז) כי אחינו בשרנו הוא ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת - רש"י במדבר יב, יב

16 - **כי נכמרו רחמיו** שאלו יש לך אח מאם אמר לו אח היה לי ואיני יודע היכן הוא. יש לך בנים א"ל יש לי עשרה א"ל ומה שמם אמר לו בלע ובכר וגו'. אמר לו מה טיבן של שמות הללו, א"ל כולם על שם אחי והצרות אשר מצאוהו. בלע שנבלע בין האומות בכר שהיה בכור לאמי אשבל ששבאו אל גרא שנתגייר באכסניא ונעמן שהיה נעים ביותר, אחי וראש אחי היה וראשי היה מפים מפי אבי למד וחפים שלא ראה חופתי ולא ראיתי אני חופתו וארד שירד לבין האומות, כדאיתא במס' סוטה. מיד נכמרו רחמיו - רש"י בראשית מג, ל

17 - לאחותו מה ת"ל הרי שהלך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא יכול לא יטמא למת מצוה ת"ל לאחותו לאחותו הוא דאינו מיטמא הא למת מצוה מיטמא ר"ע אומר נפשות אלו הרחוקין מת אלו הקרובין לאביו ולאמו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה לאחיו שאם היה כ"ג והוא נזיר לאחיו אינו מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה לאחותו כדתניא - נזיר מח:

18 - **בלע המות** מפרש מי יבלע את האמונות הכוזבות האלה. **המות** שימותו אנשי גוג הצובאים אז על הר ציון, הוא **יבלע** את האמונה הכוזבת לנצח, שע"י שיראו מפלת גוג והמגפה אשר יגוף ה' אז את צוררי ירושלים ישובו לאמונת ה' ויכירו דת האמת. **ומחה** שלא יבכו אז על הנופלים במלחמת גוג ומגוג ועל הנגפים מה', כי יכירו שהיה זה לטובתם למען יכירו דת האמת. **וחרפת עמו יסיר** מה שעתה כל הארץ מחרפים את עם ה' לאמר מדוע אתם מקוים לישועה הלא אבדה תקותכם ואין ישועתה לכם באלהים סלה, אז יסיר את החרפה הזאת - מלבי"ם ישעיהו כה, ח

סגולה לישועה

/ המעוררים

מובא בשם צדיקים שמי שמקפיד על מצוות סעודת מלווה מלכה עם פת, ומדליק ארבעה נרות במוצאי שבת, מובטח שדוד המלך יהיה אתו, ולא יסתלק מן העולם עד שיראה דוד המלך ע"ה. ובסידור צלותא דישראל מביא בשם הבעש"ט סגולה בדוקה ומנוסה, שאם צריך לישועה נחוצה או שמישהו מבני ביתו חולה ח"ו, יקבל על עצמו לעשות סעודת מלווה מלכה עם פת למניין אנשים וידליק ארבעה נרות, ויאמר :"ריבונו של עולם בבקשה שהזכות של דוד המלך יגן עלי, שתשלח לי הישועה" ומובטח לו שהשי"ת יהיה בעזרו, ויראה ישועה גדולה.

מובא בשם רבי אלימלך מליזענסק זיע"א כי בעת סעודת מלווה מלכה, זהו עת רצון מאד ויכולים לפעול ישועות על ישראל, יותר מאשר בסעודות שבת, ובעת מלווה מלכה ישפוך נפשו לפני מלך מלכי המלכים על כל הנצרך לו, ובוודאי הקב"ה ימלא משאלות לבו לטובה. ונוהגים לומר התפילה, ריבון כל העולמים החל עלינו וכו' הנדפסת בסידורים שהיא תפילה יקרה מאד.

מובא בספר סגולות ישראל קבלה בידינו מפי הצדיקים שטוב להזכיר את הבעל שם טוב זיע"א בכל מוצאי שבת, ולספר בשבחיו ותהלוכותיו, וזו סגולה לפרנסה, ולהצלחה בכל העניינים הן בגוף הן בנפש. ומובא שפעם אחת ראו תלמידי הבעש"ט זיע"א שהוא בוכה בכי גדול, ואחר כך ראו אותו שמח שמחה גדולה, ושאלוהו על פשר הדבר, וענה הבעש"ט בכיתי והתחננתי לפני ה', שכאשר יהודי יספר ממני מעשה, יהיה לו ישועה. ושמעתי כרוז מן השמים שכל איש שיאמין שישראל בן שרה כל עבודתו היה בעד ישראל, וידבר ממנו בתחילת השבוע יהיה לו השבוע הבא לישועה ולרווחה, ועל כן נעשיתי מלא שמחה בראותי כי גם כאשר אהיה בעולם העליון יושעו בני ישראל בגללי.

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

תספורת לנשים בימי ספירת העומר

שאלה: האם מותר לנשים להסתפר בספירת העומר?

תשובה: בהלכות ספירת העומר מובא בשולחן ערוך[א] שנהגו לא להסתפר בימי האבלות שבתקופה זו, כחלק ממנהגי האבלות על פטירת תלמידי רבי עקיבא.

השולחן ערוך ונושאי כליו לא העירו ולא עוררו כלום על הבדל שיש בין גברים לנשים בנושא זה, ולכן מסתימת ההלכה והפוסקים נראה לכאורה שהמנהג לאסור תספורת בתקופה זו כולל גם נשים.

חילוק באיסור תספורת בין גברים לנשים בתקופת ה'שלושים'

אמנם כן מצינו חילוק בין גברים לנשים בתקופת אבלות השלושים על אחד משבעת הקרובים, שלדעת השולחן ערוך[ב] נשים מותרות להסתפר בתקופה זו, וגברים אסורים.

ויש אם כן מקום גדול לומר, שאם בתקופת השלושים שזו אבלות חדשה ואבלות של יחיד[ג] מותר לאישה להסתפר, על אחת כמה וכמה באבלות על פטירת תלמידי רבי עקיבא שזו אבלות דרבים, ואינה אלא מנהג ואינה מופיעה בתלמודים.

ואף לדעת הרמ"א שפסק שגם נשים אסורות להסתפר בתקופת השלושים[ד], יש לומר שעד כאן לא פסק כן אלא באבלות חדשה ואבלות דיחיד, אבל במנהג האבלות בתקופת ספירת העומר יודה שמותר לנשים להסתפר.

וסייעתא למהלך זה יש ממה שפסק ה'פנים מאירות'[ה] שמותר לנשים להסתפר בין ראש חודש אב לתשעה באב, וכתב כנ"ל שאם באבלות חדשה יש שיטות המתירות תספורת לנשים, אם כן באבלות ישנה ניתן לסמוך על שיטות אלו[ו].

ואכן ראיתי לפוסקי זמננו מפוסקי ספרד שנקטו שאין אישה בכלל המנהג שלא להסתפר בתקופה זו של ספירת העומר[ז], ואף פוסקי זמננו מפוסקי אשכנז כתבו להקל במקום הצורך לנשים על פי כל הנ"ל[ח].

מה שיש לפקפק בהיתר זה

אולם לענ"ד הדברים קצת צריכים עיון, שסתימת הפוסקים (טור, שולחן ערוך, נושאי כליו, שותי"ם מהדורות הקודמים) בהלכות ספירת העומר שלא כתבו לחלק בין איש לאישה במנהג זה מורה לכאורה על כך שאין חילוק בזה.

ואל תתמה לומר היאך ייתכן שהאבלות על פטירת תלמידי רבי עקיבא שאינה אלא מנהג ואין לה מקור בתלמוד, תהיה חמורה יותר מתקופת האבלות של השלושים, שכבר מצאנו לכך תקדים, שהרי באבלות של ספירת העומר הסכמת הרבה מהפוסקים היא שאין להתיר לשאת אישה אף למי שעדיין לא קיים פריה ורביה[ט], ואילו באבלות חדשה התירו לאדם כזה להתחתן כבר לאחר תקופת ה'שבעה'[י], וכן מצינו שאבלות של ספירת העומר חמורה יותר מאבלות של תשעת הימים ואף משבוע שחל בו תשעה באב, שהרי בשבוע שחל בו תשעה באב מותר מעיקר הדין להסתפר לכבוד שבת, ואילו בימי ספירת העומר אין היתר כזה, והארכתי בזה במקום אחר[יא].

ולכן נראה לענ"ד שאין להקל בזה בשופי, וההלכה הבסיסית היא שגם נשים כלולות במנהג זה של איסור תספורת בספירת העומר בין נשות ספרד ובין נשות אשכנז, ורק במקום צורך יש להקל אחר שכבר יצא הדבר מאת פוסקים חשובים להקל בזה, וראה בהערה[יב], אך תספורת לשם נוי אין להקל בזה אף לבנות ספרד.

מריטת שיער מהריסים והגבות

אמנם יש לדעת שעל אף שאיסור תספורת כולל הסרת כל מקום שיער שבגוף, מכל מקום דעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שמריטת גבות וריסים אין זה בכלל תספורת כלל[יג].

להערות והארות: shyogel@gmail.com

א - או"ח סימן תצ"ג סעיף ב'.
ב - יורה דעה סימן ש"צ סעיף ה' והוא על פי שיטות הרי"ף (מועד קטן י"ד ע"ב) והרמב"ם (הלכות אבל פרק ו' הלכה ג') עיין שם בבית יוסף.
ג - עיין במסכת יבמות דף מ"ג עמוד ב' שאבלות חדשה ואבלות של יחיד זו סיבה להחמיר בניהוג האבלות (אך עיין שם בתוס' ד"ה 'שאני' שלא לכל עניין אמרינן כן).
ד -שולחן ערוך יורה דעה שם, והוא עפ"י שיטת הרמב"ן בספר תורת האדם.
ה - שו"ת פנים מאירות חלק ב' סימן ל"ז.
ו - אמנם בפרי מגדים לסימן תקנ"א משבצות זהב ס"ק י"ג מבואר דלא כפנים מאירות וכן הוא במשנה ברורה שם ס"ק ע"ט.
ז - כן הוא בשו"ת אור לציון חלק ג' פרק י"ז, ובספר 'חזון עובדיה' חלק יום טוב עמוד רס"א.
ח - ראה שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב' סימן קל"ז, ושו"ת להורות נתן חלק ב' סימן ל"ב, ראה לקמן הערה י"ב.
ט - ראה משנה ברורה לסימן תצ"ג ס"ק א' ובשער הציון שם, וכן המנהג פשוט כיום.
י - כמבואר ברמ"א יורה דעה סימן שצ"ב סעיף ב'.
יא - שו"ת בסוד שיח חלק א' סימן נ"ז.
יב - בשו"ת אגרות משה שם כתב שיש להחמיר אם אינו נחוץ כל כך, ומבואר שאם יש סיבה מיוחדת ונצרכת יש להקל (ובוודאי שלכתחילה צריכה לעשות כן קודם תקופת האבלות) ובשו"ת להורות נתן כתב וז"ל: 'ומ"מ במקום צורך כגון לרפואה או אירוסין וכן לאשה נשואה הצריכה לטבול או ששערותיה מבצבצין החוצה יש להתיר בלי פקפוק', עכ"ד, וכן יש להקל אם באישה נשואה שרוצה להוריד שיער המנוול אותה בפני בעלה (ועיין בש"ך לשו"ע יו"ד סימן ש"צ על סעיף ה' שהעתיק את הב"ח שנוקט ששיעור המנוול את האישה יש להתיר אף בתקופת השלושים) וכן לרווקה הרוצה להתייפות לצורך שידוכין (ודע שכל הטעם להקל לנשים באבלות שלושים להסתפר הוא משום שלא תתנוול על בעלה, אולם למעשה לא מצינו שהפוסקים חילקו בין פנויה לנשואה עיין בזה בשו"ת להורות נתן שם).
והנה נשאלתי בדבר אישה שמידי חודש גוזזת מעט את שערות ראשה, ועושה כן כדי שהכיסוי ראש יישב בצורה נוחה, וקודם פסח לא זכרה לעשות זאת ורוצה לעשות כן בשבוע שלאחר פסח, ובתחילה השבתי שאין לעשות כן, אולם השאלה נשאלה שוב מאחר והדבר מאוד מפריע לה, ולכאורה בכה"ג ניתן להשתמש בהיתר של האגרות משה לעיל מאחר והדבר נחוץ לזה ואינה עושה זאת ליופי ונוי (וכמובן שלכתחילה צריכה לעשות כן קודם ימי האבלות) וכמו כן מאחר והיה זה קודם ראש חודש אייר היה ניתן להציע לנהוג השנה את מנהגי האבלות בין ר"ח לג' ימי ההגבלה.
יג - הליכות שלמה ספירת העומר פרק י"א דבר הלכה אות ל"ו, וכן פרק י"ד דבר הלכה אות ט', אולם עיין בהערות 'דרשו' למשנה ברורה סימן תקנ"א הערה 69 שאין כן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"ח קנייבסקי זצ"ל.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

סיפור לשבת

שלא נהגו כבוד זה בזה / סיפור מדהים

סיפר ר' ישראל אהרן קלצקין, אחיו של הרב דוד קלצקין ראש הדגל של חברא קדישא חסידים בירושלים: "בימים אלו של ספירת העומר שבהם אנו מתאבלים על פטירת 24 אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו על שלא נהגו כבוד זה בזה, סיבב הקב"ה ענין מופלא של השגחה פרטית שחוזר אחורה יובל שנים, ומסתיים בסוף טוב, שמוסר השכל בצידו".

"הסיפור המופלא דלהלן אירע עם אחי הרב דוד קלצקין, ראש הדגל של חברה קדישא חסידים בירושלים, ואני כותבו כפי ששמעתי ממנו".

בתוקף היותי ראש הדגל של חברה קדישא בירושלים, מבקר אני בבתי העלמין הר הזיתים והר המנוחות כמעט מידי יום ביומו. לפעמים, מספר פעמים ביום, ובמסגרת עבודתי כבר התוודעתי להרבה סיפורים מרגשים ועניינים של השגחה פרטית רבים מספור, אך מה שאירע זה עתה עולה על כולנה.

[שמנות]תחילת חודש ניסן תשע"ח:

בעת השתתפותי בהלויה הבחנתי על הקרקע בין הקברים, בדף פרסום של מישהו שעוסק בשיפוץ מצבות, וכיוון שבמסגרת עבודתי אני עוסק אני גם בתחום המצבות, הרמתי את הדף, תחבתי אותו לכיסי והמשכתי בעבודת הקודש.

[שמנות] כ"ו ניסן תשע"ח:

יום גשום וסוער בירושלים, חזרתי בערב מהלוויה בהר הזיתים כשבגדי מלוכלכים מבוץ, החלפתי בגדים, הוצאתי את תכולת הכיסים והנחתים על השידה.

[שמנות] כ"ז ניסן תשע"ח:

טרם יציאתי לתפילת שחרית אני ממיין את המסמכים וגוזר דינם: מי לאשפה ומי יחזור לכיסי. ביניהם, אני רואה את אותו 'מנשר פרסום' של משפץ המצבות הנ"ל, כבר עמדתי להשליך אותה לאשפה, אך מידת הסקרנות שבי גרמה לי אינסטינקטיבית להסתכל עליו. ראיתי תמונה של 2 מצבות, מצד ימין: תמונת מצבה ישנה מאובקת עם הכיתוב 'לפני' ומצד שמאל אותה מצבה, רק לאחר ניקוי ושיפוץ והכיתוב 'אחרי', אני מתאמץ לקרוא את האותיות הקטנות שעל גבי המצבה וכך כתוב שם:

"פ"נ האשה עטקה טייבה ע"ה בת הרב דוד שחור ז"ל".

בהמשך כתוב: "זכתה להיקבר בקברי אבותיה מה שלא זכו אחיותיה הצ' חי' וסאניה הי"ד".

כיוון שלא כתוב אמנו ולא כתוב שם בעלה, ומכך שאחיותיה נהרגו על קידוש השם, הסקתי שמדובר בניצולת שואה שמתה ערירית ללא זש"ק. בסיום כתוב: נפטרה כ"ז ניסן תשל"א. מיד הבזיק במוחי שהיום מלאו 47 שנים לפטירתה של הגלמודה, וראיתי בכך השגחה פרטית נדירה שלאחר ימים רבים שהפתק מונח בכיסי אני קורא אותו בדיוק ביום ה'יאר-צייט'.

בתפילת שחרית בביהמ"ד פינסק קרלין אמרתי קדיש לע"נ, לאחר התפילה סיפרתי לאדמו"ר שליט"א ולציבור המתפללים את המעשה, כולם התרגשו מהסיפור והדליקו נרות והאדמו"ר בעצמו פתח משניות והחל ללמוד לע"נ, ומי רואה אותו לומד ואינו מצטרף?.

לאחר התפילה חשבתי לזכות עוד כמה יהודים במצוות חסד של אמת, סיפרתי את הסיפור בקו המשפחתי (וואטספון), משם עבר הסיפור לקווים אחרים ועי"כ התפרסם הדבר והגיע לאלפי אנשים שאיני מכירם שאף הם עשו דברים טובים לעילוי נשמת הגלמודה הנ"ל.

ראיתי שהסיפור צובר תאוצה, טלפנתי לבעל הפרסומת ושאלתיו על פרטי המצבה, סיפר האיש שמזה שנים הוא עובד בתחום ומפעם לפעם הוא ביקש מלקוחותיו רשות להדפיס תמונת מצבת קרובם לצרכי פרסום, אך כצפוי איש לא הסכים מפני כבוד המשפחה, וכי מי רוצה שמצבת קרובו תדגמן בפרסומת?. יום אחד פנה אלי הגאון רבי בנימין רימר מראשי ישיבת טשעבין בירושלים (חתנו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל) וביקש לשפץ מצבה של קרובת משפחתו (אחות זקנו), סברתי שבמקרה הזה שאין משפחה קרובה שיכולים להיפגע אולי זו הזדמנות, לשמחתי הרבה הרב הסכים, בהסבירו שיתכן שיצא מזה בעתיד טובה לנשמת הגלמודה שמישהו יעשה משהו לטובת נשמתה, וכך מודעת הפרסום מסתובבת כבר מעל 12 שנים. אמרתי לו: חכם עדיף מנביא וסיפרתי לו בהתפעלות על המקרה שבדיוק ביום היא"צ קראתי את הפרסום.

כיון ששמעתי כך, התקשרתי תיכף להרב רימר לספר לו את הדברים ובעיקר לשמוע פרטים נוספים על הנפטרת, וכך סיפר: היא עלתה לארץ בשנת תרצ"ד, מס' שנים לפני פרוץ מלחמת העולם השניה, וחייה ניצלו בזכות מעשה מסירות נפש, כדלהלן: לפני שנים, הם גרו ברוסיה בעיירה מינסק, באותה תקופה הסתבך אביה ר' דוד שחור עם רשויות המס ברוסיה, (יתכן שהרוסים שמעו ששם משפחתו 'שחור' והסיקו

המשך בעמוד הבא...

מכך שהוא עובד ב'שחור' יא"ק) לילה אחד הגיעו סוכני הקג"ב לעצור אותו. בתו טייבה פתחה בצעקות לשוטרים ואמרה: תעזבו אותו, אני זאת שעשיתי את עברות המס ואבי לא קשור כלל לעסקים, לאחר ויכוחים ובנס גלוי הם עזבו את הבית בידיים ריקות, כנראה לא היה להם כל צורך בנשים לעבודות בסיביר וכך ניצלו חייו. אך האדמה שבערה מתחת לרגליהם גרמה להם לעזוב את רוסיה ולעלות לארץ הקדושה, שתי אחיותיה המוזכרות במצבה כבר היו נשואות אז, נשארו שם ונספו במלחמה הי"ד.

בשנים הראשונות הם גרו בירושלים בבתי ברוידא ולאחר פטירת הוריה שנקברו בהר הזיתים עברה לגור במרכז הארץ, שם עבדה מעל עשרים שנה כרוקחת קופ"ח בתל אביב, לאחר מכן עברה לבית אבות. וכפי שרשום על המצבה חילקה כספים רבים לצדקה ולמוסדות התורה. ממשיך הרב, למדתי בישיבה בבני ברק והייתי משתדל לבקרה אחת לשבוע, ובבין הזמנים ששהיתי בירושלים ביקשתי מאחי שיואיל לבקרה במקומי, ביום חמישי כ"ז ניסן תשל"א הוא הגיע לבקרה ולחרדתו מצא אותה גוססת, זכתה שהספיק לומר עמה וידוי וקבלת עול מלכות שמים והחזירה את נשמתה ליוצרה, קברנו אותה בירושלים סמוך לקבר אביה. בשלב זה הוספתי לקו המשפחתי גם את החלק הזה שגם הלך והתפרסם כתוספת משלימה לסיפור ההשגחה פרטית.

ביום שני ח' אייר תשע"ח אני מקבל טלפון מיהודי שהזדהה בשם אהרן, וכה היו דבריו המצמררים: הסיפור שהתפרסם בשבוע האחרון על ידך הגיע גם אלי בדרך פלא, ומיד כאשר שמעתי את פרטיה נעשה כל בשרי חידודין חידודין.

וכיון שעל ידך אירע הפרסום והמעשה הגיע לאוזניי אספר לך דברים כהוויתן:

לפני כ-50 שנה, הייתי אז בחור צעיר, ואירע שנכנסתי לקופת חולים בתל אביב לרכוש משחה מסוימת שנצרכתי למרוח על עורי, בהגיעי הביתה פתחתי את האריזה והתברר לאכזבתי שזו איננה המשחה הנכונה, התמלאתי כעס על בית המרקחת וחזרתי לשם זעוף פנים בטענות למה רימו אותי, ודרשתי שיחליפו את זה במשחה המתבקשת. הרוקחת, ענתה לי שאין אפשרות להחליף לאחר שכבר פתחתי אותה, כעסי התגבר והאשמתי אותם במחדל. מתברר שיחד איתי עמד שם עוד לקוח שביקש משחה ובטעות התחלפו היוצרות, אך בעוד הראשון הגיע מיד להחליף בחזרה, אני פתחתי כבר את האריזה ולכן לא הסכימו להחליף לי אותה, התחלתי לזעוק ולהשתולל, ענתה לי הרוקחת לא אני שירתתי אותך, נקרא לגברת טובה הרוקחת, מיד יצאה הגברת מחדרה לשמע הצעקות, ואכן זיהיתי את הגברת המבוגרת שאצלה רכשתי את המשחה, אך כבודי האבוד לא נתן לי להודות בטעות שעשיתי, וכדרכם של אנשים האשמתי אותה בטעות, וכך המשכתי לצעוק, היא לא ענתה, בתגובה זרקתי את המשחה על השולחן ופלטתי משפט נורא "לילדים שלך תשתמשי עם המשחה הזאת", שקט השתרר. גברת טובה לא הגיבה אך פניה האדימו, גם ראיתי שהמוכרת הסתכלה עליה ברחמנות ובכאב, עזבתי את המקום בפחי נפש.

לאחר כמה שנים, כבר הייתי מאורס בשעטו"מ, ושבת אחת אחה"צ אני יושב בבית הכנסת השכונתי ומאזין לשיעור במסכת אבות והרב קורא בפרק ב' משנה ו' את הסיפור הידוע על הלל הזקן שראה גולגולת אחת שצפה על פני המים ואמר 'על דאטפת אטפוך' וכו'. פירוש: נהרגת מפני שהרגת אחרים, ומי שהרגך אף הוא סופו ליהרג, וציטט הרב את דברי הרמב"ם בפירושו על המשנה: 'אמרו חכמים, במידה שאדם מודד, בה מודדים לו, וזה דבר הנראה לעין, בכל עת ובכל זמן ובכל מקום, שכל מי שיעשה רע ויחדש מיני החמס ופחיתיות שהוא עצמו יוזק מן רעות ההם בעצמם, מפני שהוא למד מלאכה שתעשה נזק לו ולזולתו' הטעים הרב ואמר: הרי ידענו כי מרובה מידה טובה ממידת פורענות פי חמש מאות, ממשיך הרמב"ם ומפרש: 'וכן כל המלמד מעלה שמחדש פועל טוב מן הטובות, יגיעהו תועלת הפועל ההוא, מפני שהוא מלמד דבר שיעשה טוב לו ולזולתו' מוסיף הרמב"ם ומשבח את הפסוק וכותב: 'ודברי הכתוב בזה טובים מאוד (איוב לא יא) כי פועל אדם ישלם לו' כפי הפתגם הידוע 'וואס מען טוט טוט מען זיך'.

פתח הרב ספר איוב והקריא את דברי המלבי"ם על הפסוק הזה שמסביר: שענין זה, שהעושה רע לזולת גורר רע על עצמו והעושה טוב לזולת גורר טוב על עצמו, אינו בתורת שכר או עונש, אלא מציאות בטבע, וכשם שהמכניס ידו לאש ונכווה מכך, אין זה עונש כי אם פועל יוצא בטבע, וכן האוכל ושבע אין השובע שכר על האכילה כי אם פועל יוצא בטבע שהטביע השי"ת בעולם, כך העושה רע מושך על עצמו רע כפועל יוצא ועאכו"כ העושה טוב מושך טוב על עצמו וסובביו.

סיים הרב ואמר: שמי שכבר נכשל וגרם רע לזולת עדיף שיבקש את סליחתו לפני שיוזק. כיון שעמדתי אז לפני נישואיי, חשבתי לעצמי שחתן מוחלין לו על עוונותיו וזהו הזמן לבקש סליחה ומחילה מחברים ומלמדים שפגעתי בהם וכן מקרובים ובני משפחה וכו', ואכן כך עשיתי, וכולם מחלו כמובן. אך אותו סיפור כלל לא עלה בזיכרוני אז ולכן לא עלה על דעתי ללכת לפייסה ולבקש סליחתה. באותו קיץ נישאתי באושר לרעייתי מלא תקוה לחיים מאושרים, אך לצערנו עובר שנה עוד שנה ועוד שנה והבית ריק, פנינו לרופאים, עשינו כל מיני טיפולים וסגולות, וילדים אין.

יום אחד הזדמנתי ליד אותו בית מרקחת בת"א ונזכרתי בסיפור המשחה הנ"ל, החלטתי להיכנס לפייסה, ואולי ע"י כך תבוא ישועתי. אני נכנס לבית המרקחת מבקש את גברת טובה, הם מסתכלים עלי בתימהון, ואומרים: אתה מתכוון לטובה שחור? היא כבר לא עובדת כאן כמה שנים והועברה לבית אבות של כללית בגדרה. באותו רגע לא היה לי פנאי לנסוע לשם, והענין שוב פרח מזיכרוני, אך לאחר תקופה נסעתי פעם אחת בכביש בינעירוני ואני רואה שילוט 'גדרה' מיד נזכרתי מהמקרה, והחלטתי להיכנס לעיר ולחפש את בית האבות הנ"ל, אני נכנס ומברר בקבלה על אישה בשם טובה שחור, ולצערי נאמר לי שהיא נפטרה כמה שנים קודם לכן, לשאלתי היכן קבורה לא ידעו לענות, אך את שם אביה ידעו לומר לי "טובה בת דוד שחור" ושע"פ הרישום שלהם היא

המשך בעמוד הבא...

נפטרה בכ"ז ניסן תשל"א ללא ילדים.

מאוכזב עזבתי את המקום ופניתי לחברות קדישא בעיר ובאזור מרכז הארץ, אך לא מצאתי שום מידע עליה. הרבה ברירות לא נשארו לי, החלטתי לעשות כמיטב יכולתי לטובת נשמתה, וכך אני שומר מזה שנים את יום פטירתה, לומד ומתפלל לעילוי נשמתה.

וכך ממשיך אהרן את סיפורו בסערת רגשות: לפני כ-15 שנים, בוקר אחד אני קם משנתי בתחושה מוזרה בפניי, אני מסתכל במראה, עיניי חשכו למראה צורת פניי שהתעוותו ע"י עיוות שפתיי, ועקב כך גם הקול שלי השתנה בצורה מוזרה. קיויתי שזה משהו ארעי שיחלוף לאחר כמה שעות, אך מהר מאוד התבדיתי. פניתי לטובי הרופאים שלא ידעו לעזור לי, אמנם היתה אפשרות לעשות ניתוח שסיכוייו חלשים מאוד, אך זה, ירד מהפרק בשל הסיכון. כאבי הנפשי היה קשה מנשוא, שימשתי עד אז עשרות שנים כבעל קורא מדי שבת בבית הכנסת וכן אמרתי שיעורים מדי יום ובעל תפילה נעים הייתי בשבתות ובימים נוראים וכו', וכעת עקב עיוות קולי לא הייתי מסוגל להמשיך במשרותיי אלו, בנוסף לגודל הבושה מעיוות הצורה, הלכתי לגדולי ישראל לבקש ברכות, אחד מהם ענה לי שאולי אחפש לתקן משהו שקשור לפה ולדיבור. אני מנסה לשחזר ואין מוצא, לא ידעתי את נפשי, התפללתי להקב"ה שיאיר את עיני, כך עברו עלי שנים רבות עד שהסביבה התרגלה לקולי המשונה ולפרצופי המוזר. ביום ב' אייר תשע"ח אני שומע בביכ"נ סיפור על השגחה פרטית שאירע זה עתה ליהודי מירושלים בשם ר' דוד קלצקין, שמצא פרסום של משפץ מצבות שעליה רשום השם 'עטקה טויבה בת ר' דוד שחור' בדיוק ביום ה'יאר-צייט' שלה והיא קבורה לפליאתי בהר הזיתים. לאחר עשרות שנים שחשבתי שהיא ודאי קבורה בגוש דן, פניתי לחברה קדישא בירושלים ואמרו לי היכן היא קבורה (כמה שורות אחרי קברו של האדמו"ר מלעלוב זצ"ל שנפטר ביום כיפור תש"ע), ידעתי היטב מה עלי לעשות, וכבר ביום חמישי עליתי ירושלימה, נכנסתי לישיבה וביקשתי מכמה בחורים שיצטרפו אלי בתשלום להר הזיתים, אמרתי את המשניות עם שם האשה ואותיות נשמה, לאחמ"כ חלצתי נעליי פרצתי בבכי נורא שנמשך דקות ארוכות ואמרתי 'חטאתי לאלקי ישראל ולטייבא עלקא ב"ר דוד' כפי הנוסח המופיע בשו"ע, ביקשתי סליחה ומחילה מכל ליבי, הציבור ענה 3 פעמים מחול לך, משם המשכתי לכותל המערבי בתחושה מרוממת ומשחררת, כי הרגשתי שמן השמים סיבבו את כל סיפור ההשגחה פרטית עם ביום היא"צ כדי שישועתי תבוא.

התפללתי מנחה וערבית בבכיות עצומות כפי שטרם התפללתי בחיי, נתתי צדקה לעילוי נשמתה והבטחתי לאבא שבשמים שאם תבוא הישועה אפרסם את הנס בכל דרך אפשרית.

בבוקר שבת, ו' אייר תשע"ח, אני קם ממיטתי ללכת לתפילה, אני שוטף את פניי ומסתכל במראה והנה שב עורי כבימי קדם, לא ייאמן, הפנים התיישרו כפי שהיו לפני 15 שנה, הרמתי שאגה, אשתי חשה לכיווני ולא מאמינה למראה עיניה, אני מתחיל לדבר והנה הקול שלי חזר לקדמותו כבימי עלומיי, צעדתי לבית הכנסת בריקוד, ידעתי היטב מי הרופא, רופא כל בשר ומפליא לעשות. והנה מגיע קריאת התורה ומסובב כל הסיבות סיבב שהבעל קורא נהיה צרוד ואין מי שיחליפנו, מנסים לחפש מחליף ואיש לא ניגש, בפרט שזה שתי פרשיות, אחרי מות-קדושים. עשרות שנים הייתי בעל קורא עד לאותו מקרה שמאז לא ניגשתי, אני קם ממקומי וניגש לבימה ופותח בקריאה 'אחרי מות שני בני אהרן' לפתע עלה לי כל הרגש הצבור בתוכי ופרצתי בבכי נורא מול כל הקהל, כך שתי דקות של שקט ומבוכה עד שהצלחתי להמשיך, כל הציבור היו בהלם לקול הנפלא שחזר אלי לאחר שנים, ואז גם הבחינו שצורתי חזרה לאיתנה. לאחר התפילה הודעתי שבמוצ"ש תתקיים סעודת מלוה מלכה רבתי לכל הציבור, שם סיפרתי את הסיפור המלא כפי הבטחתי בכותל המערבי.

וכאן מוסיף לי אהרן: לאחר מאמץ השגתי את הטלפון שלך, איני מכירך ואינך מכיר אותי, אך דע לך שלא בכדי סיפור ההשגחה פרטית התפרסם בכל הארץ, מן השמים סיבבו שזה יתפרסם עד שיגיע אלי, שאזכה להיוושע לאחר שנים של סבל בזכות פרסום הסיפור, וכעת תפרסם בבקשה את החוליה הזאת שסיפרתי לך זה עתה.

סוף דבר יהודים יקרים, אחיי ורעיי, מסיים ר' אהרן, פגעתם בזולת? אל תחכו שנים עד שכבר יהיה מאוחר, תיכנעו ותבקשו סליחה גם אם סבורים אתם שצדקתם ולא תצטרכו לעבור את הסבל הנורא.

אחרית דבר אחי ר' דוד הוצף בטלפונים מאנשים שהסיפור הגיע אליהם, והם מספרים כי השלימו עם אנשים שהיו מסוכסכים איתם שנים רבות, חברים ובני משפחה, ועוד כהנה וכהנה.

ישתדל כ"א להרבות שלום בין אחים, טול עט וניר, רשום לפניך רשימה של מי שאתה חושב שאולי נפגע ממך, וכמובן יש להתפלל ולבקש מה' שירענן את הזיכרון ויכון הדרך, כי מי יודע מתי פגע במאן דהו ושכח וה' תובע את עלבונו. וגדול השלום שעי"כ נקרב את הגאולה בב"א. ■

שביבים / שאול שיף

מעשה בנקניקיה

זאב (ולוול) גרין היה פרופסור לאפידמיולוגיה באוניברסיטת מיניסוטה. בהמשך נטל חלק בתוכנית נאס"א לחקר החיים על המאדים, וכן שימש ראש המחלקה לאפידמיולוגיה ובריאות הציבור באוניברסיטת בן-גוריון בנגב ומנהל מרכז יעקובוביץ לאתיקה רפואית ביהדות.

דודי, הרב משה פלר, ערך היכרות עם הפרופסור. הם שוחחו הרבה, בעיקר על נושאי יהדות. יום אחד הרב פלר התקשר לפרופסור גרין ואמר לו: "ולוול, אני יודע שאתה אמור לטוס בקרוב לצרכי עבודה. תעשה לי טובה: לפני הטיסה, תתקשר לחברת התעופה ותזמין אוכל כשר".

ולוול השיב: "מה? אתה יודע שאני לא שומר כשרות. אם אני לא שומר כשרות בביתי שלי, מדוע אני צריך לעשות זאת במטוס?" הרב פלר הסביר שכאשר נוסעים אחרים יראו את הפרופסור המכובד מזמין אוכל כשר, זה יעודד אותם לשמור כשרות. מדוע הם צריכים להפסיד מכך שהוא עדיין לא התחיל לעשות זאת בעצמו?

"תראה, אני בכלל לא בטוח שזה רעיון טוב, אבל אם זה ישמח אותך אעשה לך טובה" השיב ולוול. הוא הזמין מנה כשרה. במהלך הטיסה, כשהדיילת הגיעה אל המושב שלו, היא הגישה לו מנה רגילה - לא כשרה. הוא כבר התכונן לכך: כחכח בגרונו ואמר: "גברתי, הזמנתי מנה כשרה".

"שמך?" "פרופסור ולוול גרין".

ראשים הסתובבו. הפרופסור מנאס"א הזמין מנה כשרה! "טוב, אשוב מיד" אמרה הדיילת. חלפו דקות ארוכות, הנוסעים האחרים היטיבו את ליבם במנת עוף ברוטב פרמז'ן, מנגבים את הרוטב העסיסי עם פרוסת לחם, והדיילת נעלמה כלא הייתה. הפרופסור היה רעב; ריח האוכל מסביבו החל לדקור את בטנו. הוא לחץ על הכפתור הקטן וכשהדיילת הופיעה הוא ביקש לדעת: "היכן המנה הכשרה שלי?"

"אנו עדיין מחפשים", היא השיבה. כמה דקות לאחר-מכן, אחרי שכל הנוסעים כבר קיבלו את מנתם, שבה הדיילת. "אני נורא מתנצלת", היא אמרה, "כנראה חלה טעות. אין לנו מנה כשרה במטוס".

ד"ר גרין כמעט פלט: "טוב, תתני לי מנה אחרת". הרי זה לא היה הרעיון שלו. בבית הוא אכל הכל. הבעיה הייתה, שכשהוא ביקש מנה כשרה, כל המטוס שמע שהוא מזמין מנה כשרה. מה הם יאמרו אם עכשיו הוא יאמר "טוב, תנו לי מנה רגילה"?...

הוא כעס. כעס מאוד. הוא כעס על חברת התעופה. כעס על עצמו שהסכים לשטות המוזרה הזו. אבל יותר מכל, הוא כעס על הרב פלר ששכנע אותו לעשות זאת. והוא החליט שהוא עוד יראה לו.

באמצע הלילה הוא נחת בשיקגו, חניית ביניים בת שעה בלבד. הוא נכנס לשדה התעופה, ורק חנות אחת הייתה פתוחה: דוכן למכירת נקניקיות. לא כשרות, כמובן. הם נראו טוב והריחו נפלא. הוא היה רעב, אך יותר משהיה רעב - הוא כעס. הוא החליט להשתמש בטלפון הציבורי עוד לפני שהוא ירכוש את הנקניקייה. הוא יתקשר לרב פלר בגובייאנא - כדי להלחיץ אותו באמצע הלילה.

אכן, הרב פלר היה בטוח שמשהו נורא קרה. "כאן פרופסור גרין העצבני שמתקשר אליך משדה התעופה של שיקגו" הוא אמר, "אני חייב לומר לך שלא הייתה להם מנה כשרה במטוס, ואני מת מרעב. אני גם רוצה שתדע שבמרחק חמישה מטרים ממני יש דוכן נקניקיות לא כשרות. לפני שאלך לרכוש לעצמי נקניקיה, רציתי להעיר אותך ולומר לך שאני עומד לאכול אותה. בתוך הלחמנייה אשים חרדל, בצל וכרוב כבוש. אחרי שאסיים את הלחמנייה הראשונה, אוכל עוד לחמנייה!"

הרב שתק. אחרי שתיקה בת דקה, הוא אמר: "ולוול, פעמים רבות שאלת אותי מהי נשמתה של היהדות, בסופו של דבר, מה היא אמורה לגרום לנו. אילו כוחות פנימיים בתוכנו היא צריכה לעורר. הלילה, עכשיו, בשיחת הטלפון הזו, אני עומד לומר לך מהי היהדות: יהדות היא לעבור ליד דוכן הנקניקיות ולא לקנות נקניקיה. היהדות היא לעלות על הטיסה הבאה שלך רעב, אבל לא לאכול את הלחמנייה. זוהי היהדות. היתר הוא רק פירוש". "פלר, אתה משוגע!" הגיב הפרופסור בלי לחשוב פעמיים. "תמיד חשבתי שאתה משוגע, עכשיו אני יודע שאתה משוגע. זוהי היהדות?! פלר, בכל לעיסה מהנקניקייה שאוכל, אחשוב עליך ואזכיר את השם שלך. אני אוכל את הנקניקייה לכבודך". והוא טרק את הטלפון. הוא ניגש אל הדוכן וחיכה לתורו. הוא כמעט הזמין את הנקניקייה בלחמנייה, אבל משהו מוזר קרה. הוא ניסה לומר: "תני לי בבקשה נקניקיה". הוא רצה, הוא היה רעב, הוא כעס, והנקניקיות... הן היו משהו שלא מהעולם הזה. אבל הוא לא היה יכול. אז, באותו הרגע, הוא הבין. לא, הוא לא גדול יותר מהנקניקייה, וגם הוא לא יודע בדיוק כיצד להתגבר על הרעב המקנן בבטנו. א-לוקים הוא זה שיותר גדול מהנקניקייה, והוא צריך לציית למצוותיו. לא בגלל שהוא מפחד, לא בגלל שהוא מתבייש, אלא בגלל שהוא אוהב. וזו היהדות, היהדות כולה.

נקניקיה אחת פחות, וחייו של ד"ר גרין השתנו. לנצח.

(יוסי לו/ הובא ב'ליקוטי שמואל')

לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי קָהּ (הלל)

הגעתי ארצה" - סיפר הר"ר שלמה רייכנברג זצ"ל - "לאחר ששהיתי במחנה ריכוז, בתמוז תש"ה, והעבירו אותי לקיבוץ 'חפץ חיים', אולם עז חפצי ללמוד בישיבה...

"פניתי למזכירות הקיבוץ, והם הציעו לי שתי ישיבות, 'פוניבז' ו'קול תורה'. נסעתי לבני ברק ונכנסתי לישיבת פוניבז', פגשתי שם אדם ששאל אותי: "את מי אתה מחפש?", "את הרב מפוניבז'..." עניתי "זה אני..." ענה "ומה רצונך..?", התרגשתי מאוד ועניתי: "אני חפץ מאוד ללמוד בישיבה..."

הוא התעניין בעברי וספרתי לו את קורות חיי במחנה. הוא התפלא

מאוד: "אתה היית במחנה...? היכן למדת לפני המחנה...?", "בישיבת וייצן ליד בודפסט" - עניתי, "האם אתה זוכר משהו ממה שלמדת?" - שאל אותי הרב. נבהלתי, הבנתי שהוא רוצה לבחון אותי, ואמרתי: "שהרב ישאל שאלה, נראה אם אני זוכר..." "איזו מסכת למדתם?" שאל, "חולין" השבתי, "התוכל לומר לי מחלוקת בין רש"י ותוס' במסכת זו?" שאל הרב, ומיד נזכרתי במחלוקת רש"י ותוס' לגבי 'היינו רבותייהו' בדף מ"ו ע"ב. "לאחר שסיימתי לבאר את המחלוקת, חיבקני הרב מפוניבז', נשק על מצחי, ונטל אותי בזרועו ואמר: "בא עימי..." וכך סחב אותי אתו עד שהגענו לבית חד קומתי, הלא הוא ביתו של מרנא ה'חזון איש' זי"ע.

"הרב כהנמן פתח את הדלת וזעק בהתרגשות: "הרב, פגשתי ילד ממחנה ריכוז ושאלתיו אם יודע מחלוקת בין רש"י לתוס' וידע היטיב..." הרב המשיך ומלמל בהתפעלות: "גדלות התורה... גדלות התורה..." והוסיף: "אם מחנה ריכוז לא הצליח להשכיח מיהודי את לימוד התורה, בוודאי שזכר התורה לא ישכח לנצח..."

"לאחר שהרב נרגע קמעא, הורה לי לשבת ולשוחח עם ה'חזון איש' זי"ע. הוא התעניין רבות אודות חיינו במחנה, ונאנח עמוקות לשמע סיפוריי, כעבור שעתיים של סיפורים, אמר לי ה'חזון איש': "זה ביתך... והוא פתוח לפניך מתי שתרצה... אך בקשה לי אליך, עליך לפרסם את כל מה שקרה איתך, כדי לחזק את האמונה בבורא יתברך..."

"כשליווה אותי אל הדלת אמר לי ה'חזון איש': "כתוב 'לא אמות כי אחיה ואספר מעשי קה', 'כי' פירושו 'כאשר' והביאור: כאשר תחיה, תספר מעשי קה, עליך לספר לעולם את סיפורך כדי לחזק האמונה!"

"וכך תמיד כאשר באתי אליו עם שאלה בהלכה, היה דוחק בי לספר לו קודם סיפורים מהמחנה, והיה מתעניין כיצד הצלחנו לשמור שם תורה ומצוות, והיה בולע בשקיקה כל פרט ופרט...

מוהל במכנסיים קצרות

בשנת תש"ה שהה רבי משה דוד טננבוים ז"ל, יו"ר ועד הישיבות, בחופשה בכפר פינס. באחד הימים יצא לטייל ברחוב הכפר, והנה לקראתו קיבוצניק שהציג את עצמו כחבר קיבוץ השומר הצעיר הסמוך. הלה ביקש ממנו לבוא עמו לקיבוץ, לטקס ברית מילה. היות שחברי הקיבוץ נמצאים בעבודה, ביקשו הקיבוצניק להצטרף כעשירי למניין. תחילה חשש שהקיבוצניק מהתל בו, אך לבסוף נעתר ועלה על הג'יפ בדרכו לקיבוץ. בהגיעם למקום כבר נכחו שם יתר האנשים. מה נדהם ר' משה דוד לראות את אחד מחברי הקיבוץ, לבוש במכנסיים קצרות ונעול בסנדלים 'תנכיות', המתכוון לשמש כמוהל. הפתעתו גברה שבעתיים כאשר המוהל פתח את פיו לומר את הברכות, המילים התנגנו מפיו בהברה ויזניצאית מובהקת. המוהל מל את התינוק במומחיות וסיים את אמירת כל הברכות. מיד לאחר הברית ניגש ר' משה דוד למוהל ושאל אותו מנין הוא יודע את מלאכת המילה. הלה סיפר שמוצאו מויזניץ בחוץ לארץ, שם הוא היה חסיד ויזניץ ושימש כמוהל בקרב החסידים, כאשר עלה לארץ התקלקל והפך לחבר קיבוץ השומר הצעיר, אך את אומנותו לא שכח והוא משמש כמוהל בשעת הצורך. בתום האירוע ניגש לר' משה דוד אבי הבן ואמר לו: "יש לנו סבא זקן בבית ההורים אשר לא היה מסוגל להגיע לטקס הברית, אולי תוכל להיכנס לסבא כדי לאחל לו מזל טוב". ר' משה דוד נענה לבקשה ברצון. כאשר נכנס לחדרו של הסבא הזקן, פגש אותו יושב על כיסא גלגלים. ר' משה דוד התיישב לצידו והחל לשאול אותו מי הוא ומהיכן. ר' משה דוד סיפר על עצמו שהוא מגיע מירושלים, משתייך לחסידי קרלין. בשומעו את דבריו נפעם הסבא ואמר: "אני מוכרח לספר לך דבר מה", וכך סיפר: "אני מוצאי מגרמניה, בהיותי שם הגיע פעם לביקור האדמו"ר מקרלין רבי ישראל זצ"ל, הינוקא, שהיה מכונה 'דער פראנקפורטער'. הרבי הגיע לגרמניה לצרכי ריפוי. בליל שבת שמעתי שישנו אדמו"ר בעיר. ביקורו של אדמו"ר בברלין היווה אטרקציה אמיתית עבורנו. פניתי לחברי ואמרתי בואו נראה מה זה אדמו"ר. כבר אז היתה לי מכונית, לקחתי את חברי ונסענו יחד לכיוון בית הכנסת בו שהה הרבי.

"כאשר נכנסנו ראינו את הרבי יושב בראש השולחן מוקף אנשים. לפתע הושלך הס, הרבי פתח ואמר שבדרך כלל אינו נוהג לומר דברי תורה בשעת עריכת השולחן, אבל היות שהוא אורח כאן, אז לכבוד המארחים הוא יאמר דבר תורה. היה זה בשבת קודש פרשת קדושים, למרות שחלפו מאז עשרות שנים הדברים שאמר הרבי זכורים לי בבהירות כאילו הם נאמרו זה עתה. וכך אמר הרבי:

"'מיד בתחילת הפרשה נאמרו מספר ציוויים: 'קדושים תהיו', 'איש אמו ואביו תיראו', 'את שבתותי תשמרו', 'אני השם'. נשאלת השאלה מה הקשר בין הציוויים השונים'. השיב הרבי: 'לחסידים שלי מספיק לומר מילה אחת - קדושים תהיו. זה כבר מספיק להם בהחלט. אך יש אנשים שאי אפשר לדרוש מהם זאת, ומהם מבקשים 'איש אמו ואביו תיראו', היינו לכל הפחות תתנהגו כפי שהוריכם התנהגו. אך ישנו סוג נוסף של אנשים יהודים שהתרחקו עוד יותר, ומהם אף זאת כבר לא ניתן לדרוש. מיהודים אלה מבקשים - 'את שבתותי תשמרו'. "ואז התרומם הרבי מכיסאו חבט בידו על השולחן והודיע: 'אך מכם יהודי ברלין אפילו זאת כבר אי אפשר לדרוש, אבל לכל הפחות תדעו - 'אני השם'!

"דפיקת הרבי על השולחן נתנה לי דפיקה בלב. באותו זמן היתה לי בת שעמדה להינשא לגוי, עוד באותו שבוע חיסלתי את כל עסקי בגרמניה ועליתי מיידית לארץ ישראל. אם אתה רואה כיום" - סיים הסבא את סיפורו" - שנכד שלי נכנס לבריתו של אברהם אבינו, הרי זה כתוצאה מאותה דפיקה שנתן הרבי על השולחן בברלין - 'אני השם'!"

(הרב רפאל ברלזון)

אלוקי אבי וארוממנו.

סיפר הרה"ג רבי יצחק זילברשטיין שליט"א : לפני שנים רבות הזדמן לי פעם לנסוע באוטובוס מתל אביב לירושלים, כשהאדמו"ר מסטרופקוב זצ"ל ישב לידי, והנה הרים לפתע הצדיק את עיניו הקדושות והבחין שבאוטובוס תלויה כרזת פרסומת עם תמונה מאד לא צנועה. ניגש האדמו"ר לנהג ודרש בתוקף להסיר את התמונה, באמרו: "אני משלם על הנסיעה בכסף מלא, ואין כל הצדקה לכך שאיאלץ לטמא את עיני בתמונה זו", הנהג סירב, וגם לאחר שהרבי דרש פעם שניה ושלישית, עמד בסירובו והתעקש שלא להוריד את התמונה המכוערת. מה שקרה לאחר מכן גרם לסערה רבה באוטובוס. לתדהמת כל הנוסעים ניגש האדמו"ר אל מקום התמונה, תלשה מן הקיר וקרעה לגזרים! הדבר עורר את

זעמו של הנהג ושל חלק מהנוסעים, עד שהנהג הכריז שהוא נוסע מיד לתחנת המשטרה הקרובה על מנת שיעצרו את הרבי בגין מעשהו. רק שמע הצדיק את דברי הנהג והכריז בקול גדול: "נו, לזה אני מחכה... אני מחכה שתיסע למשטרה כדי שאוכל לקדש שם שמים ברבים, אני מחכה שתיסע למשטרה על מנת שאוכל לעשות מה שעשה פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, אני אסביר לשוטרים את מניעיי לקריעת התמונה, ואדרוש שיתירו לי גם להבא לעמוד על זכויותיי לנסוע בכספי המלא באוטובוס נקי...הרבי סיים את דבריו התקיפים וקרא לעבר קהל הנוסעים: "האם יעלה על הדעת להצר את רגלי ולדכא את שומרי התורה המשלמים מיסים בדיוק כמו כולם?!" כיון שהדברים נאמרו בקול תקיף ובוטח, והרבי לא רק עשה מה שעשה אלא גם הסביר את מניעיו לפני עשרות הנוסעים שהיו באוטובוס, שרבים מהם הסכימו עם המעשה, ראה לבסוף הנהג את עצמו כמי שעומד להיות מבוזה ונכלם והבין שאם אכן יממש את איומו וייסע למשטרה, יצא הוא וידו על התחתונה, כיון שכך, החליט הנהג לוותר על הרעיון, במיוחד לאחר שחלק מהנוסעים הפיקחים ובני הדעת, הגם שחזותם לא הוכיחה שהם שומרי תורה ומצוות, עמדו במקרה זה לצידו של האדמו"ר וטענו שהם בהחלט מבינים את מעשהו.

זכורני שכמה מן הנוסעים ניגשו לאחר מכן אל האדמו"ר ושאלוהו לאמור: מי אמר לך להסתכל בתמונה?... והרבי, בחוכמתו, השיב להם: כל אחד עם היצר הרע שלו. לכם יש יצר הרע קטן, ולי יש יצר הרע גדול... תוך שהוא לוחש באזני את מאמר חז"ל (סוכה, דף נ"ב עמוד א') "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו". אחר כך מצאתי ברי"ף (מסכת קידושין, דף י"ג בדפי הרי"ף) הכותב שאדם יכול לשלוט על כל איבריו, לבד מעיניו, שאינם ברשותו. וכך גם כותב הר"ן (נדרים דף לב ע"ב) "שבתחילה המליכו הקב"ה על איבריו שהם ברשותו ליזהר מעבירה, אבל עיניו ואזניו של אדם אינם ברשותו, שהרי על כורחו יראה בעיניו ובאזניו ישמע", וכו'. וכן הוא ברא"ש שם. האדם מצווה אמנם שלא להביט בדברים רעים, אך הקב"ה ברא את האדם כך שלא תהיה לו שליטה מלאה על העיניים, זאת ניתן ללמוד מתוך מה שמסופר שם בגמרא שרב יוסף עשה עצמו סומא, משום "דלא מצי קאי דלא לאיסתכולי בר מד' אמות דיליה".

האירוע כולו, והדברים חוצבי הלהבות שיצאו מפיו של האדמו"ר מסטרופקוב, גרמו לקידוש שם שמים עצום, עד שבטוחני שכל מי שהיה באוטובוס באותה נסיעה מתל אביב לירושלים, לא שכח את דברי הרבי לעולמים. בצורה כזו אפשר להרבות בתלמידים גם בלי השקעה גדולה... ברוכים הם הצדיקים שכל דיבוריהם והנהגותיהם נועדו לקדש שם שמים, ולהרבות תורה בעם ישראל, ובזכותם יש גשמים.

(חשוקי חמד - ברכות)

עזרתני ונחמתני

מסופר, אשר החת"ם סופר כשהיה רב בעיר מאטרסדורף, היה גר בבניין הקהילה בקומה העליונה, ולמטה ממנו היה גר החזן של העיר בשם ר' נתן, ומתחתיו היה גר השמש.

והנה ידוע שהחת"ם סופר למד כל הלילה, ופעם באמצע לימודו בלילה ניגש לפתוח את החלון שיכנס אויר, ומחלונותיו ראו את בית החיים, ומה נשתומם לראות את החזן ר' נתן עומד בבית העלמין מעוטף בטלית, ולכן בבוקר אחר התפילה קיבץ את כל תלמידיו, ועורר אותם לומר תהילים בעבור ר' נתן החזן, והזהירם שיהיה בסוד, ור' נתן כשראה שכולם אומרים תהילים, גם הוא אמר תהילים, בלילה השני, שוב ראה החת"ם סופר את ר' נתן בבית העלמין מעוטף עם טלית, ושוב ביקש את התלמידים לומר תהילים בעבורו, אבל ביום הזה כבר נפל למשכב, ואיבד את הכרתו, וביום השלישי נפטר. והיה להחת"ם סופר צער גדול, כי השאיר אחריו אלמנה צעירה, שלא חדלה לבכות על מר גורלה, וגם השאיר אחריו יתום קטן, וקיבל על עצמו החת"ם סופר לגדלו, ובלילה למד, וכשנתעורר התינוק באמצע הלילה, היה נוקש ברגליו על הרצפה, כדי שאימו בקומה התחתונה תבוא ותניק אותו, וכך נתגדל בביתו, וכשהגיע לגיל השידוכים היו הרבה הצעות, ולא ידע החת"ם סופר איזה שידוך לגמור, ובאחד מהשידוכים היה שמו של המחותן נחמיה. ופתח החת"ם סופר תהילים, ויצא פסוק (תהילים פו, יז): "כי אתה הוי"ה עזרתני ונחמתני" וגו', אז אמר, בוודאי עזרה שייך לנחמיה, וכך נגמר השידוך. ואמר בנו הכתב-סופר, שאביו ממש מסר נפשו בעבור גידול היתום, רואים מכל זה מה זו מסירות נפש בעבור הזולת.

(אשר בנחל י"ז רפה.)

מעלת קדושת הכהנים

/ הרב שמעון ממן שליט"א

"אמור אל הכהנים... ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" מבאר רבינו אור החיים הקדוש, ענין כפילות הל' אמור ואמרת, להורות שלא את הכהנים בלבד הזהיר, אלא גם את בני ישראל. ולפי זה "ואמרת אליהם" הולך על בני ישראל, שהאחריות מוטלת על כל אחד מבני ישראל, להזהיר ולשמור על הכהנים לבל יטמאו למתים. ובכלל זה, שלא יגרמו טומאה לכהנים, אלא כל מקום טמא אשר בכוחו לגרום טומאה לכהנים, צריכים לפרסם ע"י שילוט וכדומה, שלא יכשלו בו הכהנים ויבואו לידי טומאה. והראיה לזה ממה שאמר הכתוב (לקמן פסוק כד) "וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל", הרי שהציווי נאמר גם לישראל.

ומה שאמר "לנפש לא יטמא בעמיו" מבאר רבינו, שהיה מקום לטעות ולומר שלא הקפיד ה' אלא על טומאת כללות הכהנים, אבל

רשאי כהן יחיד לקבל טומאה על עצמו. שהרי לא תתבטל עבודת הקרבנות ע"י טומאתו, שאפשר לה ע"י כהנים אחרים. אך ממה שאמר "לא יטמא" בל' יחיד לומדים, שיש איסור על כל כהן באשר הוא, לבל ימשוך טומאה על עצמו. ושונה דין איסור שתיית יין לכהן, שלא נאמר אלא לכהנים בשעת משמרתן. ששם הטעם הוא, שלא יעבדו עבודת הקודש שתויי יין. וא"כ שלא בזמן משמרתם או שלא בזמן עבודתן, יכולים לשתות יין ושכר.

עוד אמר הכתוב "וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב" ומבאר רבינו ע"פ דברי הגמרא (יבמות פח:) שלמדה מכאן אזהרה לכהן שלא רצה לגרש אשה זונה וחללה, שמלקין אותו עד שיגרש אותה. ולפי הטעם שאמר הכתוב "כי את לחם אלהיך הוא מקריב" היה מקום לומר שכל עוד שיש כהנים כשרים הראויים להקריב, אין חיוב לכוף את אותו כהן לגרש את אשתו האסורה עליו. לכן אמר "וקדשתו" בל' יחיד ללמדנו, שאע"פ שישנם די והותר כהנים לשרת ולהקריב, מחוייבים לכוף כל כהן השרויה תחתיו אשה שאינה ראויה לו.

ואמר הכתוב "קדוש יהיה לך" ומבאר רבינו, שכוונת הפסוק לומר שהרי הוא שלך, ולכן רשאי אתה לכופו על הדבר. ומה שאמר "כי קדוש" בא ליישב, שלא יקשה היאך אפשר לכוף על הכהן להתקדש, והרי הקדושה לא ישיגנה האדם אלא מתוך חשק ורצון. לכן אמר "כי קדוש הוא לאלוהיו" כלומר שאינך צריך להמשיך על הכהן קדושה חדשה, כיון שהוא קדוש מרחם. ומה שסיים הכתוב "אני ה' מקדישכם" בא ליתן טעם לדבר לחיוב בני ישראל על הדבר, כי ע"י קדושת הכהן, ה' משרה שכינתו בתוך בני ישראל ומקדש אותנו.

ולפי זה יש לבאר "קדוש יהיה לך" להנאתך ולטובתך, כי ע"י שבני ישראל מקדשים את הכהן, ונזהרים לשמור על קדושתו מכל האזהרות שהוזהר בהן, זוכים בני ישראל להשראת השכינה בתוכם ולהתקדש מעלה מעלה. וזהו ענין מצות עשה של "וקדשתו... כי אני ה' מקדשכם" כלומר, ה' מקדש את בני ישראל ע"י שלוחיו הכהנים. וככל שבני ישראל ישמרו על קדושת הכהנים, כן יוסיפו הם להתקדש ולהשרות השכינה בתוך בני ישראל. וכיוצא בזה לענין ברכת כהנים כתוב (במדבר ו, כז) "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" ופירש רש"י (שם) ואני אברכם לישראל ואסכים עם הכהנים, עכ"ל.

מצפון תימן לארץ ישראל

הרב דוד צדוק הלוי נולד באדר תרמ"ה [1885] בעיר אלהג'ר שבמחוז חידאן שבצפון תימן. הוא נפטר בקריית עקרון בסיוון תשכ"ו [1966]. בתימן הוא היה הסמכות הרוחנית של היהודים במחוז חידאן, ובארץ ישראל הוסמך לרבנות על ידי הרב הראשי בן ציון עוזיאל, וכיהן כרבה הראשי של קריית עקרון.

בשנת תש"ד [1944], התארגנו שלוש קבוצות עולים כדי לעלות לארץ ישראל. האחת ממחוז ברט, השנייה ממחוז צעדה והשלישית ממחוז חידאן. הן מנו כ-500 נפש ובראש כולן עמד רבם הנערץ, הרב דוד צדוק הלוי. את שנת היציאה למסע העלייה מצפון תימן, שנת תש"ד ליצירה, שהיא שנת ברנ"ה לשטרות, הסמיכו העולים לפסוקים שנושאם הוא שיבת עם ישראל לארצו: את הפסוק בתהלים [קכו, ו] "בא יבוא ברנ"ה, ואת הפסוק בישעיהו [נא, יא] "ובאו ציון ברנ"ה". התלאות שעברו על חברי הקבוצה שהיו מבוססים מבחינה כלכלית, היו גדולים משל אחרים. הדבר התבטא באורך הדרך, מפני שהם גרו בצפון תימן ונסעו דרך צנעא הבירה וקהילת דמאר, עד עדן שבקצה הדרומי. בעיכובים בדרכים שהביאו להתרוששותם הכלכלית, בגלל סגירת השערים של הכניסה לעדן, איזור שהיה תחת חסות בריטית, ובהמתנה לשעת כושר לכניסה לכיוון עדן. כמו כן בשהייה ממושכת במחנה גאולה לעלייה לארץ ישראל. כעבור חמש שנים!!! הם הגיעו לישראל, בשנת תש"ט [1949], בעלייה המכונה "על כנפי נשרים."

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net